

його поведінка вступить в очевидний конфлікт з мораллю (Бойков А. Д. Этика профессиональной защиты по уголовным делам. М., 1978. С. 51).

Певна складність становища захисника, положення, що накладає на нього своєрідні моральні зобов'язання, полягає в тому, що адвокат, на відміну прокурора, з'ясовує тільки ті обставини по справі, які виправдовують або пом'якшують провину або відповідальність особи обвинуваченого. Одна з перших заповідей Гіппократа лікарям "не нашкодь" може бути цілком віднесена до адвоката: своєю діяльністю він зобов'язаний не нашкодити позиції та інтересам підзахисного. У цьому проявляється одна з найбільш характерних специфічних моральних вимог, що пред'являються до адвоката.

Отже, з проаналізованого, можна визначити, що людина, яка вибрала професію адвоката, повинна мати схильність до роботи з людьми, інтерес до людей, потреба в наданні їм допомоги, прагнення удосконалювати уміння і навички, пов'язані з цією потребою. мотиви професійної діяльності адвоката можуть бути різними, в тому числі: мотив розуміння призначення професії (прагнення до справедливості, захист прав громадян, побудова правового суспільства); мотив надання допомоги іншим людям (альтруїзм); мотив престижу професії в суспільстві; мотив соціального співробітництва в суспільстві; мотив самореалізації в професії, досягнення успіху.

Приступаючи до виконання тієї чи іншої складової професійної діяльності, адвокат повинен усвідомлювати і суб'єктивно-емоційно переживати її ціну з точки зору соціальної значущості.

Омельчук Т.В.

*студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Проблема збереження адвокатської таємниці не нова, але, як і раніше актуальна. З приводу цього висловлювався видатний російський юрист А.Ф. Коні: між захисником і тим, хто в тривозі й тузі від обвинувачення, яке грізно насунулося на нього, сподіваючись на допомогу, встановлюється тісний зв'язок довіри та щирості. Захиснику відкриваються тайники душі, йому прагнуть пояснити свою вину чи пояснити своє падіння чи ганьбу, що приховується від інших, такими подробицями особистого життя і сімейного побуту, стосовно яких сліпа Феміда повинна бути й глухою (Андрєєва А. П. Пам'яті Анатолія Федоровича Коні, 1844- 1927 // Правознавство. -1978. - № 4. – С. 84). Це висловлювання зберігає цінність і до наших днів. Конфіденційність стосунків адвоката та клієнта, дотримання професійної адвокатської таємниці є фундаментальною традицією у світовій юридичній практиці. Ця традиція закріплюється на законодавчому рівні і в нашій державі. Положення ст. 21 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» (далі — Закон) визначає збереження адвокатської таємниці професійним обов'язком адвоката. Закріплення даного положення саме в якості професійного обов'язку є гарантією дотримання конфіденційності, адже за його невиконання до суб'єкта можуть застосовуватися санкції.

Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від

05.07.2012 № 5076 – VI / 2012 ВР. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>).

Важливо, що обов'язок дотримання адвокатської таємниці закріплений не лише в Законі, а й чітко передбачений в КПК України. Так, захисник без згоди підозрюваного, обвинуваченого не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю (Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // ВВР . – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13.). Тобто розголошення адвокатської таємниці тягне за собою порушення не тільки норм даного закону та професійної етики адвоката, а і порушення процесуального закону.

Для збереження конфіденційності інформації свого клієнта, законодавець наділив адвокатів певними гарантіями. Гарантії захисту адвокатської таємниці передбачені навіть на випадок здійснення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката.

Однією із гарантій дотримання адвокатської таємниці є те, що забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також від особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, надання відомостей, що є адвокатською таємницею. З цих питань зазначені особи не можуть бути допитані (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076 – VI / 2012 ВР. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>).

Забороняється проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності.

У разі проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката слідчий суддя, суд у своєму рішенні в обов'язковому порядку зазначає перелік речей, документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити під час проведення слідчої дії чи застосування заходу забезпечення кримінального провадження .

Важливою гарантією дотримання прав адвоката є те, що під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону, крім випадків, передбачених абзацом четвертим ч.2 ст.23 Закону. Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повідомляє про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076 – VI / 2012 ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>).

З метою забезпечення дотримання вимог Закону щодо адвокатської таємниці під час проведення зазначених процесуальних дій представнику Ради адвокатів регіону надається право ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення процесуальних дій, що зазначаються у протоколі.

Слід відмітити, що збереження адвокатської таємниці має двозначний характер. Цікавою є ситуація, коли під час надання консультацій, розмов із клієнтом адвокату може стати відома інформація про інше кримінальне правопорушення - злочин що готується. Проблема полягає в тому ,як діяти адвокату в даному випадку. З одного боку така інформація є адвокатською таємницею, а з іншого - вона загрожує законним правам та інтересам громадян, держави. Вчені висловлюють різні думки з приводу цього питання. І.Л. Петрухів вважає, що розголошення адвокатської таємниці допустиме, якщо це відверне небезпечний злочин (Петрухін І.Л. Адвокат і клієнт: відносини довіри / І.Л. Петрухін // Адвокат. – 2013. – № 1. – С.112). Однак, що на це питання не можна дати категоричної відповіді і більш слушною є думка М. Ю. Барщевського , який підкреслює, що адвокатська таємниця не абсолютна, вона виникла в інтересах суспільства і межі її охорони повинні співвідноситись з інтересами суспільства. Захисник повинен оцінити «суспільну небезпеку»,тобто оцінити можливість самого факту

вчинення злочину і його небезпеку (Барщевский М.Ю. Адвокатская этика / М.Ю. Барщевский. – 2-е изд. – М. : Профобразование, 2012. – С. 105)

Проте розголошення адвокатом інформації, що надійшла від клієнта, навіть, якщо дана інформація містить відомості про злочин, може призвести до втрати таким адвокатом авторитету та попиту на надання ним послуг. Тут в силу вступає людський фактор і особисті пріоритети адвоката, бажання вберегти певних членів суспільства чи державу від злочину, або ж зберегти ділову репутацію.

Отже, можна зробити висновок, що законодавство чітко не встановлює межі розголошення адвокатської таємниці. Адвокату надається альтернатива у виборі поведінки, пов'язаної з розголошенням конфіденційної інформації. Адже всім добре відомо, що покарати адвоката за зраду у більшості випадків не вдається. Здебільшого через те, що факт розголошення адвокатської таємниці довести надзвичайно складно, а ще складніше довести, що саме це розголошення призвело до якихось збитків - моральних чи матеріальних. Тому головною проблемою збереження адвокатської таємниці є те, що законодавець закріпив сам факт збереження адвокатської таємниці, але не встановив її межі. Пропонуємо встановити відповідальність в залежності від тяжкості злочину, про який стало відомо захиснику під час спілкування з клієнтом. А саме, зобов'язати адвокатів повідомляти про тяжкі та особливо тяжкі злочини, що готуються. Повідомлення про злочини невеликої та середньої тяжкості залишити на розсуд адвокатів та не встановлювати відповідальності за їх не повідомлення.

Пліс В.І.

*студентка 4-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВИКОРИСТАННЯ АДВОКАТОМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Правова захищеність особи - одна з фундаментальних ознак правової держави, яка передбачає наявність системи ефективних юридичних засобів реалізації і захисту прав особи. Адвокатурі належить особливо важливе місце у цій системі, оскільки саме вона покликана захищати права, свободи та законні інтереси громадян. Адвокатура, коли вона являє собою сильну, незалежну, справедливу та ефективну систему здатна істотно впливати на всі сторони життєдіяльності держави, активно допомагати формуванню правової держави та сприяти благополуччю її громадян.

В Україні відбувається реформування правової системи, що вимагає особливої уваги – це пріоритет правового захисту особистості та гарантій додержання економічних, політичних, соціальних прав і свобод громадян відповідно до приписів Конституції, поєднаних з з підвищенням їх відповідальності перед державою та суспільством в цілому. Це потребує належного психологічного забезпечення правоохоронної, у тому числі - адвокатської діяльності, що є одним з найбільш проблемних і недосліджених питань на сьогодні. На теперішньому етапі розвитку суспільства та держави актуальним було б приділяти більшу увагу психологічним знанням у здійсненні адвокатської діяльності.

Новий етап у використанні психологічних знань можна прослідкувати з 60-х років. На цей час у правовій науці все більшу увагу приділяється думці про необхідність залучення досягнень психологічної науки для боротьби зі злочинністю. Безумовно, в першу чергу залучення психологічних знань потребувала – практика, і в діяльності правоохоронних органів ця потреба почала реалізовуватись шляхом їх безпосереднього використання працівниками. Проте, поступово виникають перешкоди при застосуванні психологічних знань органами досудового слідства, прокурором, а також стороною захисту, тобто вони не завжди можуть використовувати досягнення психологічної науки. Вирішення складних питань, які нерідко мають вирішальне значення для життя людини, потребує глибоких фахових знань у галузі психології. Це повністю стосується і адвокатської практики, бо стратегія і тактика діяльності адвоката у конкретній кримінальній справі визначається особливостями особистості підзахисного, потерпілого, свідків та його стосунками у криміногенному середовищі та у суспільстві загалом.